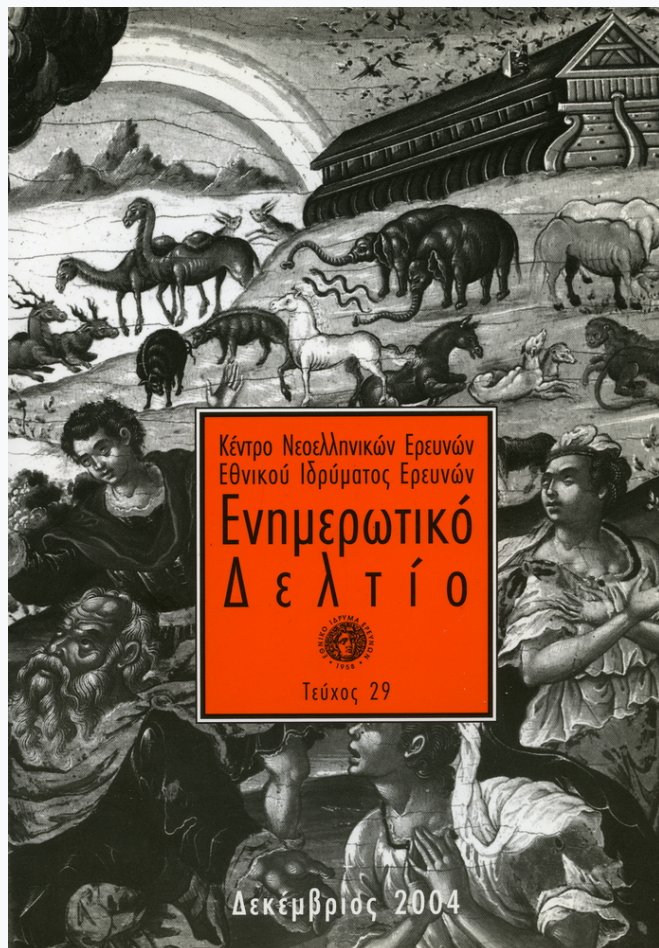

Ενημερωτικό Δελτίο

Τόμ. 29 (2004)

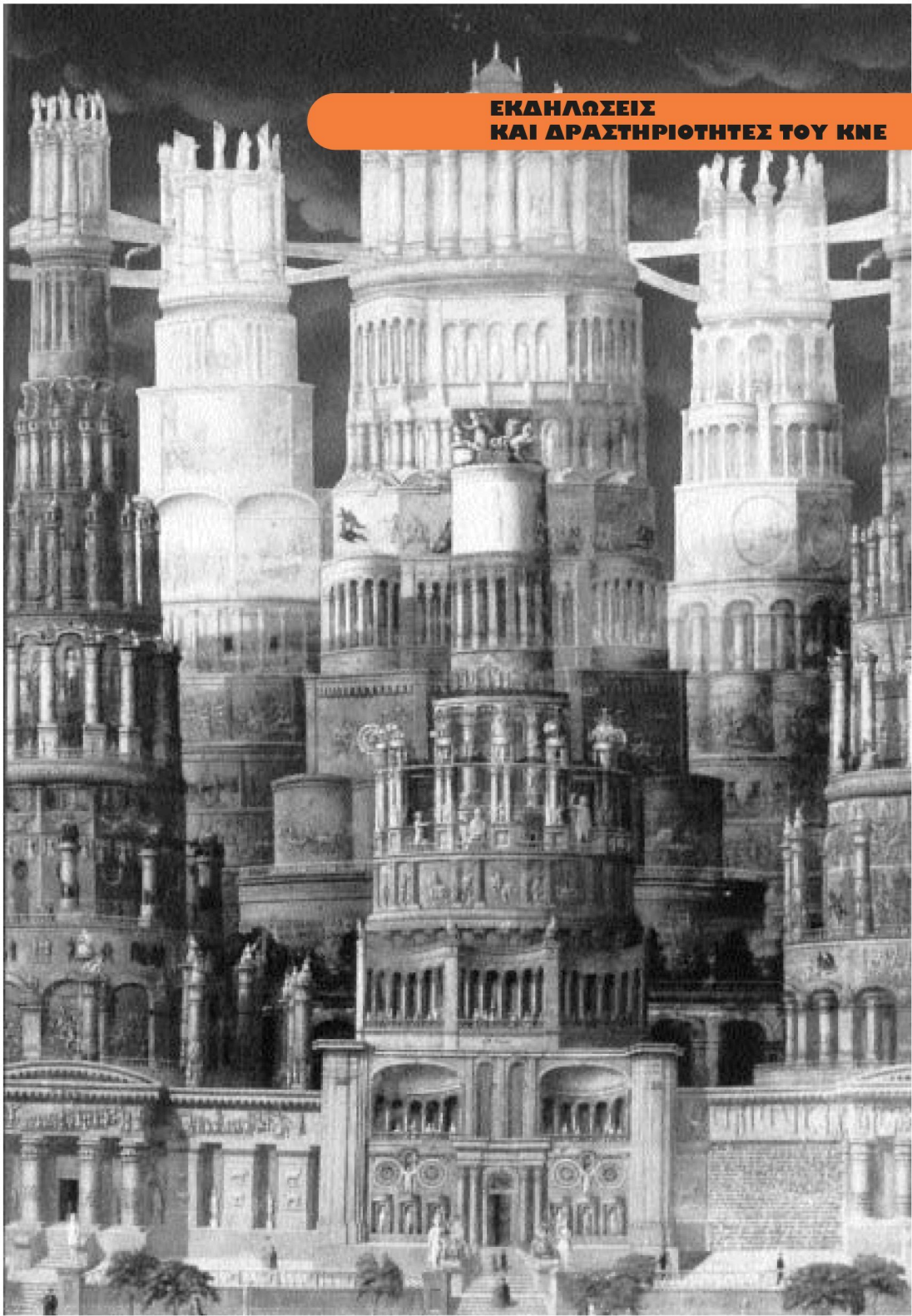
ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΝΕ

doi: [10.12681/news.235](https://doi.org/10.12681/news.235)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΝΕ. (2009). *Ενημερωτικό Δελτίο*, 29, 41–47.
<https://doi.org/10.12681/news.235>

**ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΝΕ**

Η απονομή του επάθλου της Πριγκίπισσας Μαρίας στο Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών

Το έπαθλο της Πριγκίπισσας Μαρίας αποτελεί βραβείο υπό τη μορφή της προ-σφοράς μιας συλλογής βιβλίων και απονέμεται κάθε χρόνο από το συμβούλιο του Αγγλο-Ελληνικού Συνδέσμου (Anglo-Hellenic League) σε βιβλιοθήκες ή άλλα ιδρύματα που υπηρετούν τις ελληνικές σπουδές. Η επιλογή του αποδέκτη του επάθλου γίνεται, ύστερα από σχετική έρευνα και διαβουλεύσεις, από το Διοικητικό Συμβούλιο του Αγγλο-Ελληνικού Συνδέσμου. Αφού επιλεγεί ο αποδέκτης τού ζητείται να προτείνει έναν πίνακα βιβλίων που ενδιαφέρουν τη βιβλιοθήκη του και από τον πίνακα αυτό ο Αγγλο-Ελληνικός Σύνδεσμος επιλέγει τα βιβλία που τελικά θα απαρτίσουν το βραβείο. Για το έτος 2003 ως αποδέκτης του βραβείου επελέγη το Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών με πρόταση της κυρίας Αικατερίνης Ράλλη, μέλους του Συμβουλίου του Αγγλο-Ελληνικού Συνδέσμου. Όταν μας γνωστοποιήθηκε με γράμμα της Αντιπροέδρου κυρίας Καλλιόπης Καβουνίδου ημερομηνίας 14 Απριλίου 2003 η απονομή του επάθλου της Πριγκίπισσας Μαρίας προς το Ίδρυμά μας και μας ζητήθηκε να καταρτίσουμε τον πίνακα των βιβλίων, ζητήθηκε από τα προγράμματα και τους συνεργάτες του Ινστιτούτου να προθούν σε σχετικές προτάσεις, τις οποίες αφού εντάξαμε σε ένα συνολικό πίνακα υποβάλαμε στον Αγγλο-Ελληνικό Σύνδεσμο. Έτσι η απονομή του επάθλου αποτέλεσε και ευκαιρία για επιστημονική ζύμωση στους κόλπους του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών με την ανταλλαγή βιβλιογραφικών πληροφοριών, την αλληλοενημέρωση για τη σημασία πρόσφατων εκδόσεων συναφών προς τα επιστημονικά ενδιαφέροντα του Κέντρου, τις σχετικές αξιολογήσεις και την αιτιολογημένη επιλογή των τίτλων που τελικά προτάθηκαν.

Το βραβείο καθιερώθηκε το έτος 1968 για να τιμηθεί η μνήμη της Πριγκίπισσας Μαρίας της Ελλάδος, Δούκισσας του Kent, που υπήρξε πρόεδρος του Αγγλο-Ελληνικού Συνδέσμου, από το 1943 έως τον θάνατό της το 1968. Ο Αγγλο-Ελληνικός Σύνδεσμος αποτελεί έναν από τους κατ' εξοχήν φορείς του σύγχρονου βρετανικού φιλελληνισμού και περιλαμβάνει μεταξύ των μελών του πολλούς διακεκριμένους ελληνιστές, ενώ υπήρξε παραδοσιακά η οργάνωση στους κόλπους της οποίας είχαν συγκεντρωθεί οι βρετανοί στρατιωτικοί και βετεράνοι που είχαν αγωνιστεί στην Ελλάδα κατά των δυνάμεων του Άξονα κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο Αγγλοελληνικός Σύνδεσμος εκτός από πολλές άλλες δραστηριότητες εκδίδει και το εξαμηνιαίο περιοδικό *The Anglo-Hellenic Review*, που είναι ένα άριστο πληροφοριακό όργανο για την πορεία των ελληνικών σπουδών στη Βρετανία.

Η Πριγκίπισσα Μαρίνα (1906-1968) ήταν κόρη του Πρίγκιπα Νικολάου και της Πριγκίπισσας Ελένης της Ελλάδος. Παντρεύτηκε το 1934 τον Πρίγκιπα Γεώργιο της Αγγλίας, Δούκα του Kent, γιο του βασιλέως Γεωργίου V. Ο σύζυγός της φονεύθηκε σε αεροπορικό ατύχημα ενώ εκτελούσε στρατιωτική αποστολή το 1942. Έκτοτε και έως τον θάνατό της η Πριγκίπισσα Μαρίνα ασχολήθηκε με αγαθοεργίες και κοινωνική δράση, διατηρώντας πάντα ζωηρό ενδιαφέρον για οτιδήποτε συνέδεε τη Βρετανία με τη γενέτειρά της. Το έπαθλο που φέρει το όνομά της συνιστά μια ευγενική ανάμνηση της κοινωνικής προσφοράς της.

Η απονομή του επάθλου, που εμπλούτισε τη βιβλιοθήκη του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών με οκτώ επιβλητικούς τόμους βρετανικών εκδόσεων, πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια τελετής στην κατοικία του βρετανού πρέσβη στην Αθήνα, από τον πρέσβη Sir David Madden, στις 16 Μαρτίου 2004, παρουσία πολλών στελεχών του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών και του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και άλλων προσωπικοτήτων από τον επιστημονικό κόσμο της Αθήνας.

Η απονομή του επάθλου της Πριγκίπισσας Μαρίνας προς το Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών εκτός από την επιστημονική του σπουδαιότητα εν σχέσει προς τον εμπλουτισμό της βιβλιοθήκης μας έγινε δεκτό από το Ινστιτούτο μας και ως μια χειρονομία μεγάλης ηθικής σημασίας που μας εγκαρδιώνει και μας στηρίζει στο έργο που επιτελούμε ως προς την προαγωγή της βασικής έρευνας της πνευματικής και κοινωνικής ιστορίας του νέου ελληνισμού.

Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης

Ετήσια Διάλεξη Κ.Θ. Δημαρά, 2004

**Jonathan Israel, *Unity and Diversity in the Radical Enlightenment*
(ΕΙΕ, 14 Οκτωβρίου 2004)**

Η ένατη, κατά σειρά, διάλεξη, αφιερωμένη στη μνήμη του ιδρυτή του ΚΝΕ/ΕΙΕ, Κ.Θ. Δημαρά, παρουσιάστηκε την Πέμπτη 14 Οκτωβρίου 2004, στο αμφιθέατρο "Λεωνίδας Ζέρβας" του ΕΙΕ. Τη χρονιά αυτή, ομιλητής ήταν ο Jonathan Israel, καθηγητής στη Σχολή Ιστορικών Σπουδών, του Institute for Advanced Study, Princeton, N.J. και το θέμα του ήταν: *Unity and Diversity in the Radical Enlightenment*.

Ο Jonathan Israel γεννήθηκε στο Λονδίνο το 1946, έλαβε διδακτορικό δίπλωμα από το πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Έως τον Δεκέμβριο του 2000 ήταν καθηγητής της ολλανδικής ιστορίας στο University College, του Λονδίνου. Από τον Ιανουάριο του 2001 είναι καθηγητής στη σχολή Ιστορικών Σπουδών, στο Institute for Advanced Study, Princeton, N.J.. Ο κύριος όγκος του ερευνητικού και συγγραφικού του έργου προσανατολίζεται στην πρώτη περίοδο του διαφωτισμού κατά την οποία μελετά τις ριζοσπαστικές ιδέες του υλισμού, της φυσιοκρατίας και του Σπινόζα. Έχοντας εντυφλήσει στην ολλανδική ιστορία του 17ου αιώνα μελετά την ανάδυση του ριζοσπαστικού διαφωτισμού σε διαφορετικά μέρη της Ευρώπης. Τελευταίο έργο του: *Radical Enlightenment: Philosophy and the Making of Modernity 1659- 1750*, Οξφόρδη, 2002.

Το κείμενο της ομιλίας θα δημοσιευθεί σε δίγλωσση έκδοση στη σειρά διαλέξεων "Κ.Θ. Δημαράς" του ΚΝΕ/ΕΙΕ.

Διεθνές Συνέδριο

Ουτοπικές θεωρίες και κοινωνικά κινήματα στην Ευρώπη, από τον 18ο έως τον 20ό αι. (Αθήνα, 19-21 Νοεμβρίου 2004)

 Τομέας Ιστορίας του Γαλλικού Πολιτισμού του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και το Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, σε συνεργασία με το Γαλλικό Ινστιτούτο - Γαλλική Πρεσβεία της Αθήνας, οργάνωσαν διεθνές συνέδριο με θέμα: *Ουτοπικές θεωρίες και κοινωνικά κινήματα στην Ευρώπη, από τον 18ο έως τον 20ό αιώνα*. Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, από τις 19 έως τις 21 Νοεμβρίου 2004. Σημαντική οικονομική στήριξη στην προετοιμασία και διεξαγωγή του συνεδρίου προσέφερε το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, το Υπουργείο Πολιτισμού και η Γαλλική Πρεσβεία στην Αθήνα, τους οποίους ευχαριστούμε θερμά και από τη θέση αυτή.

Στόχος του συνεδρίου ήταν να διερευνήσει τις λεγόμενες ουτοπικές θεωρίες σχετικά με την οργάνωση της κοινωνίας, αλλά και γενικότερα με την καθημερινή ζωή του ανθρώπου, όσες ειδικότερα διατυπώθηκαν από τον 18ο αιώνα έως και τη σύγχρονη εποχή. Η συζήτηση γύρω από τις θεωρίες αυτές έχει τροφοδοτήσει έναν προβληματισμό για μια άλλη ηθική και ένα άλλο ιδανικό κοινωνικό πρότυπο ζωής, στον αντίποδα της πραγματικότητας, στο χώρο του ονείρου, του απραγματοποιήτου. Έτσι, το βασικό ερώτημα που τέθηκε από το σκεπτικό του συνεδρίου ήταν ποια υπήρξε η απήχηση των ουτοπικών θεωριών στις πολιτικές και κοινωνικές ζυμώσεις του σύγχρονου κόσμου και πώς αυτές εκφράστηκαν μέσα από τα θεωρητικά κείμενα, τη λογοτεχνία και τις τέχνες γενικότερα.

Στο συνέδριο συγκεντρώθηκαν επιστήμονες διαφόρων κλάδων, από την Ελλάδα και από την Ευρώπη, ιστορικοί των ιδεών, πολιτικοί επιστήμονες, μελετητές της φιλοσοφικής σκέψης, φιλόλογοι, νομικοί.

Η έναρξη έγινε την Παρασκευή 19 Νοεμβρίου, στην κατάμεστη από κόσμο Αίθουσα Τελετών, στο κεντρικό κτήριο του Πανεπιστημίου Αθηνών. Χαιρετισμούς προς τους συνέδρους απηύθυναν ο αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών καθηγητής Δ. Ασημακόπουλος, η πρόεδρος του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας καθηγήτρια Φρειδερίκη Ταμπάκη-Ιωάννα, ο διευθυντής του ΚΝΕ/ΕΙΕ και αντιπρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής, καθηγητής Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, ο μορφωτικός ακόλουθος της Γαλλικής Πρεσβείας στην Αθήνα, Alexandre Rajon. Την έναρξη των εργασιών του συνεδρίου κήρυξε η καθηγήτρια και πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής, Μαρία Μενεγάκη.

Την κεντρική εισήγηση έκανε ο καθηγητής της Νομικής Σχολής Μιχάλης Σταθόπουλος, τ. Υπουργός Δικαιοσύνης και τ. Πρύτανης με θέμα: "Υπάρχει ρεαλιστική ουτοπία;".

Η τελετή έναρξης πλαισιώθηκε από "Συναυλία νέων βραβευμένων μουσικών", την οποία επιμελήθηκε ο μουσικοκριτικός και μουσικολόγος Κωνσταντίνος Π. Καράμπελας-Σγούρδας. Αξίζει πραγματικά να μνημονευθεί εδώ η υψηλή καλλιτεχνική ποιότητα των νέων αυτών μουσικών που κυριολεκτικά αιφνιδίασαν το ακροατήριο με την ερμηνεία

τους. Στη συνέχεια οι σύνεδροι επισκέφθηκαν το Δημαρχείο της Αθήνας και ξεναγήθηκαν στους ιστορικούς και εικαστικά σημαντικούς χώρους του, με την ευγενική φιλοξενία της Αντιδημάρχου Αθηναίων Κέλλυς Μπουρδάρα, η οποία απηύθυνε χαιρετισμό, παρέθεσε δεξίωση και συνομίλησε με τους Έλληνες και ξένους συνέδρους.

Οι εργασίες του συνεδρίου συνεχίστηκαν στο αμφιθέατρο "Ι. Δρακόπουλος", στο κεντρικό κτήριο του Πανεπιστημίου Αθηνών. Οι ανακοινώσεις που ακούστηκαν ήταν οι ακόλουθες:

Σάββατο 20 Νοεμβρίου

Ιωάννα Ροκοκίδου-Καρρά (Λέκτορας, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών): "Η ουτοπία στο παιδαγωγικό σύστημα του Ρουσώ", Άννα Ταμπάκη (Καθηγήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Αθηνών - Φιλοξενούμενη ερευνήτρια ΚΝΕ/ΕΙΕ): "Στα όρια της αφηγηματικής ουτοπίας: το 'παιδαγωγικό - φιλοσοφικό' ταξίδι και η πρόσληψη του στον ελληνικό Διαφωτισμό", Michel Delon (Καθηγητής, Πανεπιστήμιο της Σορβόνης - Paris IV): "Utopies à la veille de la Révolution: Mercier, Sade, Rétif", Θεοδόσης Πελεγρίνης (Κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής, Καθηγητής στο Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών): "Η ουτοπία της φιλοσοφίας", Ιφιγένεια Μποτουροπούλου (Επίκουρη καθηγήτρια, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών): "Πρότυπα ουτοπικών πόλεων", Ελένη Τατσοπούλου (Διδάσκουσα στο Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών), "Ένα παραγνωρισμένο γαλλικό ουτοπιστικό κείμενο του Nicolas Ségur: Το νησί του έρωτα (1921)".

Raymond Trousson (Ομότιμος καθηγητής, Ελεύθερο Πανεπιστήμιο των Βρυξελλών): "L'utopie et le rêve anarchiste", Luigia Zilli (Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο της Padova): "L'utopie régressive de Paolo Volponi", Mariana Net (Καθηγήτρια, Ινστιτούτο Γλωσσολογίας "Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Ακαδημία της Ρουμανίας): "Une utopie roumaine : entre la fiction postmoderne et la tragédie", Θόδωρος Γραμματᾶς (Καθηγητής, Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αθηνών): "Το χρονικό του άχρονου σε χρόνο παρελθόντα. Ουτοπία και πραγματικότητα στο Ελληνικό Θέατρο", Ξένη Γούλα-Μητάκου (Καθηγήτρια, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών), "Ρομαντική ποίηση και ουτοπία", Φρειδερίκη Ταμπάκη-Ιωνά (Καθηγήτρια, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών): "Η ουτοπία στη λαϊκή δημοκρατική ποίηση του 1848", Δέσποινα Προβατά (Λέκτορας, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών): "Η διάδοση του σαινισμονισμού στην Ελλάδα".

Κυριακή 21 Νοεμβρίου

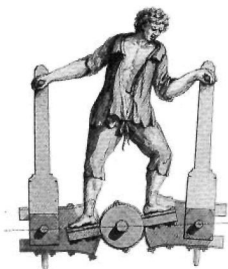
Ουρανία Πολυκανδριώτη (Εντεταλμένη ερευνήτρια, ΚΝΕ/ΕΙΕ): "Ουτοπία της Μεσογείου, στην Ελλάδα και τη Γαλλία κατά τον μεσοπόλεμο", Βασίλης Σεβδαλής (Οικονομολόγος – Συγγραφέας): "Το όραμα του Étienne Cabet και η επίδρασή του στις γερμανόφωνες κοινωνίες", Jean Balcou (Ομότιμος καθηγητής, Σχολή Victor Segalen, Πανεπιστήμιο της Brest): "Un exemple d'utopie: le familistère de Kéremma en Bretagne", Βαρβάρα Παπασταύρου (Διδάσκουσα στο Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών): "Ο ιδανικός κόσμος του Jules Romains : ουτοπία και πραγματικότητα", Άννα Μελικιάν-Νικολαΐδου (Φιλόλογος), "Ρωσική επανάσταση και αντι-ουτοπία", Μαρία Μενεγάκη (Καθηγήτρια, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών): "Ουτοπικός σοσιαλισμός και πρώιμος φεμινισμός στη Γαλλία και στην Ελλάδα. Συγκριτική προσέγγιση", Παναγιώτης Τριγιάζης (Οικονομολόγος - Διεθνολόγος, Πρόεδρος του Παρατηρητηρίου Διεθνών Οργανισμών και Παγκοσμιοποίησης): "Τα νέα κοινωνικά κινήματα και το περιεχόμενο του αιτήματός τους για ένα διαφορετικό κόσμο".

Τη σύνοψη των εργασιών του συνεδρίου έκανε η Ιωάννα Κωνσταντουλάκη-Χάντζου (Καθηγήτρια, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών).

Το απόγευμα της Κυριακής, η θεατρική ομάδα του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας παρουσίασε, στην Αula της Φιλοσοφικής Σχολής, το θεατρικό έργο του Marivaux *Το νησί των σκλάβων*, υπό τη διεύθυνση της καθηγήτριας Πηνέλης Κουτσογιαννοπούλου.

Η ιδιαίτερα μεγάλη προσέλευση του κοινού κατά τη διάρκεια των εργασιών του συνεδρίου έδειξε ότι πράγματι η ιστορική θεώρηση των ουτοπικών θεωριών αλλά και ο κριτικός απολογισμός τους είναι ένα θέμα επίκαιρο που ενδιαφέρει ιδιαίτερώς τους μελετητές, ως σήμερα, στην εποχή της ενωμένης Ευρώπης και της παγκοσμιοποίησης. Τα πρακτικά των εργασιών πρόκειται να εκδοθούν πολύ σύντομα σε αυτοτελή έκδοση.

Ουρανία Πολυκανδριώτη

Παγκοσμιοποίηση και διαφορά: διάδοση των επιστημών και της τεχνολογίας στην ιστορία της ανθρωπότητας

Συνάντηση της Διεθνούς Ένωσης Ιστορίας και Φιλοσοφίας των Επιστημών στο ΕΙΕ (17-20 Δεκεμβρίου 2004)

Το θέμα "Globalization and diversity: Diffusion of Science and Technology throughout history" αποτελεί το κυρίως θέμα του 22ου Διεθνούς Συνεδρίου Ιστορίας Επιστημών που θα γίνει τον Ιούλιο 2005 στο Πεκίνο.

Το θέμα της διάδοσης των επιστημών και της τεχνολογίας είχε απασχολήσει τις περασμένες δεκαετίες κυρίως τους ερευνητές των κρατών της επιστημονικής περιφέρειας, αυτών δηλαδή που δεν μετείχαν στη γέννηση της κλασικής επιστήμης (την επιστήμη που αναπτύχθηκε στην κεντρική και δυτική Ευρώπη από την Αναγέννηση και μετά). Σκοπός τους ήταν η μελέτη της εισαγωγής αυτής της επιστήμης στις χώρες τους. Τα τελευταία όμως χρόνια, το θέμα αυτό άρχισε να απασχολεί και τους ερευνητές των χωρών όπου γεννήθηκε η επιστήμη αυτή, καθώς το ερώτημα των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των πολιτισμών τίθεται όλο και περισσότερο στη σημερινή εποχή των συγκρούσεων που συνεπάγεται η παγκοσμιοποίηση με τους όρους με τους οποίους αυτή συντελείται.

Για τη διοργάνωση του συνεδρίου αυτού που θα συγκεντρώσει γύρω στους 1200 συνέδρους, οργανώθηκε στο ΚΝΕ/ΕΙΕ, από τις 17 έως τις 20 Δεκεμβρίου 2004, συνάντηση της διεθνούς επιτροπής της Διεθνούς Ένωσης Ιστορίας και Φιλοσοφίας των Επιστημών / Τμήμα Ιστορίας των Επιστημών (IUHPS/DHS). Στη συνάντηση παρευρέθηκε ο Γενικός Γραμματέας της Ισλαμικής Διάσκεψης, καθ. Ekmeleddin Ihsanoglu (Πρόεδρος της IUHPS/DHS), ο καθ. Vladimir Kirsanov (Ρωσική Ακαδημία Επιστημών), ο καθ. Juan José Saldana (Universidad Autónoma de México), οι καθ. Liu Dun και Philip Wang (Κέντρο Ιστορίας Επιστημών Πεκίνου), ο καθ. Fabio Bevilacqua (Πανεπιστήμιο της Παβία), ο καθ. B.V. Subbarayappa (Πανεπιστήμιο Bangalore) και από την ελληνική πλευρά ο Θύμιος Νικολαΐδης (ΚΝΕ/ΕΙΕ).

Στη συνάντηση εξελέγησαν και οι νικητές του νέου βραβείου "DHS Prize for Young Scholars" που δίνεται στις καλύτερες διατριβές της τελευταίας τετραετίας στους τομείς των πολιτισμών της Δύσης, της Άπω Ανατολής, του Ισλάμ, της Νότιας Ασίας και των Αρχαίων Πολιτισμών. Στον τομέα του δυτικού πολιτισμού, έπαινο πήρε η Ελληνίδα Μαρία Ρεντετζή για τη διατριβή της "Gender, politics and radioactivity research in Vienna".

Θύμιος Νικολαΐδης